

Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1984 (Lepidoptera)

door

K. J. HUISMAN, J. H. KUCHLEIN; E. J. van NIEUKERKEN,
H. W. van der WOLF, J. B. WOLSCHRIJN & C. GIELIS

ABSTRACT. — New and interesting Microlepidoptera from the Netherlands, mainly in 1984. The following species are recorded here for the first time from the Netherlands: *Trifurcula maxima* Klimesch, *Leucospilapteryx omissella* (Stainton), *Argyresthia (Blastotere) trifasciata* (Staudinger), *Teleiodes wagae* (Nowicki), *Chionodes tragicella* (Heyden), *Gelechia muscosella* Zeller, *Epinotia thapsiana* (Zeller) and *Celypha rosaceana* (Schläger). *Monochroa niphognatha* Gozmány has also been recorded for the first time, but was misidentified previously in our country as *M. tetragonella* Stainton. The first authentic Dutch specimen of the latter species is recorded here now. *Bucculatrix antispilella* Spuler is removed from the Dutch list. The known distributions of five Tineidae in the Netherlands are mapped on UTM-grid maps.

INLEIDING

Dit is het tweede verslag van in Nederland gevangen Microlepidoptera, verzorgd door leden van de sectie „Snellen”. Het eerste verslag, betreffende vangsten uit 1982 en 1983 (Gielis et al., 1985) is goed ontvangen, en heeft er toe bijgedragen dat dit jaar nog meer verzamelaars hun vangstgegevens inzonden.

Deze lijst behandelt in principe vangsten gedaan in 1984, maar ook gegevens die eerst door determinatie in 1984 bekend werden. In geval van echt schaarse soorten zijn echter ook wel eens oudere nog ongepubliceerde vangsten opgenomen. Een probleem blijkt het aangeven van bekende en gepubliceerde verspreidingsgegevens te zijn. Bij sommige soorten zijn deze gegevens zo versnipperd in de literatuur, dat het opnemen van alle referenties tot een ongewenst lange literatuurlijst zou voeren. In zulke gevallen is daarom volstaan met een opmerking in de trant van „eerder gemeld uit”. Voor belangstellenden kunnen wij echter de bronnen voor zulke opmerkingen noemen. Het ware wenselijk een goed overzicht van alle literatuurgegevens te hebben en voor sommige families zijn inderdaad verspreidingsoverzichten in voorbereiding, maar voor de meeste zal dit nog wel even duren. Voor sommige soorten hebben wij naar aanleiding van recente vondsten alle ons bekende ongepubliceerde en gepubliceerde vondsten opgenomen.

De volgorde van de soorten en de naamgeving is grotendeels volgens Lempke (1976), maar op grond van recente publikaties is een vrij groot aantal namen gewijzigd. In zulke gevallen wordt de door Lempke gebruikte naam altijd als synoniem vermeld. De vindplaatsen zijn per provincie alfabetisch gerangschikt, de provincies van noord naar zuid. Indien het aantal exemplaren niet wordt vermeld, betreft het slechts één exemplaar, behalve in de lange lijsten Tineidae. De verantwoordelijkheid voor de determinaties ligt in principe bij de inzenders, maar kritische soorten zijn doorgaans door ons gecontroleerd. Alle auteurs zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het gehele artikel, waarbij de werkzaamheden ongeveer als volgt verdeeld waren: CG: Yponomeutidae, Epermeniidae, Pterophoridae en meeste figuren, KH: Tineidae, Tortricidae en Cochylidae; JHK: Adelidae, Gracillariidae, Pyralidae en faunistische redactie; EvN: Nepticulidae, kleinere minerende families, eindredactie; HW: Coleophoridae, Gelechiidae, Scythrididae; JW: Oecophoridae.

We willen hierbij de volgende personen en instellingen van harte bedanken voor het beschikbaar stellen van gegevens: B. van Aartsen, J. E. F. Asselbergs, Fries Natuurhistorisch Museum, M. Jansen, I. A. Kaijadoe, J. C. Koster, B. J. Lempke, J. A. W. Lucas, pater A. J. Munsters, W. Oord, A. van Tuyl, R. de Vos en J. van Vuure.

Gebruikte afkortingen

Provincies: Dr - Drenthe; Fr - Friesland; Gld - Gelderland; L - Limburg; NB - Noord-Brabant; NH - Noord-Holland; Ov - Overijssel; U - Utrecht; Z - Zeeland; ZH - Zuid-Holland.

Verzamelaars: BvA - B. van Aartsen, 't Harde; JA - J. E. F. Asselbergs, Bergen op Zoom; CG - C. Gielis, Lexmond; KH - K. J. Huisman, Melissant; MJ - M. Jansen, Nijmegen; IAK - I. A. Kaijadoo, Oegstgeest; JCK - J. C. Koster, Callantsoog; JHK - J. H. Kuchlein, Wageningen; AJM - A. J. Munsters, Stein; EvN - E. J. van Nieukerken, Leiden; WO - W. Oord, Deventer; AT - A. van Tuyl, Muiderberg; RV - R. de Vos, Zaandam; JV - J. van Vuure, Kortgene; HW - H. W. van der Wolf, Nuenen; JW - J. B. Wolschrijn, Twello.

Collecties: FNM - Fries Natuurhistorisch Museum, Leeuwarden; RMNH - Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden; ZMA - Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Amsterdam.

NEPTICULIDAE

Trifurcula maxima Klimesch, 1953. — Nieuw voor de fauna. Gld: Nijmegen, 4.IX.1929, 1 ♀, Lycklama à Nijeholt (ZMA); NB: Best, 1.VIII.1976, 1 ♂; 13.VIII.1977, 1 ♂, HW; 18.VIII.1984, 2 ♂, CG, HW. De vlinders werden bij Best in de schemering of op licht gevangen, op of bij Brem (*Cytisus scoparius* (L.) Link), de vermoedelijke voedselplant. De levenswijze van de rups is echter nog onbekend. *T. maxima* lijkt op de eveneens op Brem levende *T. immundella* (Zeller), die in Nederland niet zeldzaam is. *T. maxima* verschilt door de grotere spanwijdte (8,3-9,6 mm tegen 6,4-8,4 mm bij *immundella*), het aantal antenneleden bij het ♂ (46-54 tegen 35-43) en de kleur van de voorvleugels, die bepaald wordt door de witte, bruine en gele schubben, terwijl *immundella* alleen witte en bruine schubben bezit. De mannelijke genitalia werden door Klimesch (1953) afgebeeld. *T. maxima* is eerder alleen gemeld uit Zuid-Duitsland (Klimesch, 1953) en Jutland (Pallesen & Palm, 1975; 1977; Buhl et al., 1984).

Bohemannia quadrimaculella (Boheman, 1851) — L: Schinveld, 8.VIII.1970, 1 ♂, Langohr (ZMA). Van deze soort werden eerder slechts vijf exemplaren gemeld (Gielis et al., 1985). Dit exemplaar werd over het hoofd gezien, aangezien het onjuist gedetermineerd stond als *Bucculatrix antispilella* Spuler (zie aldaar).

Ectoedemia (Zimmermannia) atrifrontella (Stainton, 1851) — Gld: Wageningen-Hoog, 1.IX.1984, 1 ♂ op licht, JHK. Van deze bastmineerder van eik werden eerder alleen imagines gemeld uit Hilversum, Hollandse Rading, Leuvenum, Nijmegen en Overveen (Van Nieukerken, 1985). Vondsten van mijnen zijn faunistisch niet bruikbaar, aangezien ze ook tot *E. longicaudella* Klimesch kunnen behoren.

OPOSTEGIDAE

Opostega crepusculella Zeller, 1839 — Dr: Meppen, 11.VIII.1968, KH; NH: Callantsoog, Zwanenwater, 6.VII.1984, 1 ♂, JCK; ZH: Oostvoorne, 1.VIII.1980, JHK; NB: Hoogerheide, 30.VII.1984, 1 ♀, JA. Een schaarse soort, die bekend was van Velp, Leeuwarden, Kortenhoef en Zuid-Limburg. De rups is onbekend, maar leeft mogelijk op *Mentha* (Pelham-Clinton, 1976).

TISCHERIIDAE

Tischeria angusticoella (Duponchel, 1843) — Ov: Losser, Nitertweg, 15.X.1983, mijnen, 1 ♂, 1 ♀ e.l. 23.IV.1984, JCK; Gld: Winterswijk, Steengroeve, 2.X.1979, mijnen op *Rosa canina* L., massaal, EvN; L: Maastricht, St. Pietersberg, 16.VII en 16.X.1981, mijnen, EvN, G. Bryan. *Tischeria angusticoella* is bij ons alleen bekend uit Zuid-Limburg (Langohr, 1981), de Achterhoek en Twente (zie ook Van Frankenhuyzen & Freriks, 1975).

ADELIDAE

Adela croesella (Scopoli, 1763) — Fr: Vlieland, Posthuis, 24.VI.1984, JHK; Vlieland, Nieuwe Eendenkooi, 28.VI.1984, 5 exx., FNM; Terschelling, Nieuw Formerum, 13.VII.1984, FNM; Dr: Schoonlo, 10.VI.1984, 2 exx., CG; NH: Callantsoog, Zwanenwater, 19.VI.1981, JCK. In ons vorige jaarverslag (Gielis et al., 1985) werden van deze zeldzame soort drie exemplaren opgevoerd. Over 1984 kennen wij negen vangsten, waarvan acht op de waddeneilanden.

TINEIDAE

Bij een aantal Tineidae waren vondsten in 1984 van door ons als minder gewoon beschouwde soorten aanleiding de verspreiding wat beter na te gaan. Hiertoe werden naast de ons beschikbare gegevens alle exemplaren uit de musea in Amsterdam (ZMA) en Leiden (RMNH) nagezien en met aanvulling van de literatuurgegevens op kaartjes van het European Invertebrate Survey geplot. Deze kaartjes maken geenszins aanspraak op volledigheid, daar nog niet alle collecties zijn doorgenomen, maar geven een beeld van de verspreiding zoals die nu bekend is. Voor nomenclatuur, determinatie en andere gegevens van deze familie verwijzen wij naar de recente publikatie van Pelham-Clinton (1985a).

Morphaga choragella (Denis & Schiffermüller, 1775) (syn. *M. boleti* (Fabricius)) — Recentte vondsten (na 1960): Gr: Vlagtwedde, JHK; Dr: Gees, KH; Wijster, JHK; Ov: Haaksbergerveen, KH; Losser, JCK; Gld: Bergharen, MJ; Hemmen, JHK; Wageningen-Hoog, JHK; U: Doorn, HW; NH: Bloemendaal, JHK; ZH: Lexmond, CG; Melissant, KH; Oostvoorne, JHK; Ouddorp, KH; Z: Haamstede, KH; Hulst, E. Vermandel; Wissenkerke, JV; NB: Baarle-Nassau, KH; Bladel, Blokland; Eindhoven, HW; Etten-Leur, CG; Gilze-Rijen, CG; Nederwetten, HW; Leende, HW; Nuenen, HW; Oisterwijk, De Rosep, JCK; L: Epen, HW; Stein, JHK. Deze soort is niet zeldzaam, zoals blijkt uit deze lijst van eerder ongepubliceerde vondsten, maar was tot nu toe slechts van tien vindplaatsen gemeld: Ruurlo (Snellen, 1882), Apeldoorn (Snellen, 1894), Kerkrade (Snellen, 1903), Arnhem (Brants, 1910), Putten (Oudemans, 1927), Leudal (Peerdeman, 1964), Leersum, Broekhuizen (Peerdeman, 1976), Schinveld (Langohr, 1978), America (Haeselbarth & Van Achterberg, 1981) en Amsterdamse Waterleidingduinen (Kaijadoe, 1982). Verder bevindt zich materiaal in de collectie RMNH uit: F: Olterterp, Ov: Denekamp, Gld: Apeldoorn, Hoog Soeren, Putten, Winterswijk, U: Amerongen, Leersum, NH: Aerdenhout, Hilversum, Overveen, Vogelenzang, Zandvoort, L: Cadier, Kanterbos, St. Pietersberg, Well en in de collectie ZMA: Gld: Beusichem; Ermelo, Doorwerth, Nijmegen, Hoog Soeren, Vierhouten, NH: Muiderberg, L: Echt, Gronsveld, Meijnweg, Posterholt, Simpelveld, Venlo en Vijlen. De verspreiding is aangegeven in fig. 1. De rupsen van *M. choragella* leven op houtzwammen, zoals de Berkezwam, *Piptoporus betulinus* (Bull. ex Fr.) P. Karst (Brants, 1910).

Nemapogon clematella (Fabricius, 1781) (syn. *N. arcella* (Fabricius)) — NH: Overveen, 31.VIII.1954, JHK; Z: Kruiningen, 16.VI.1979, HW; Oostkapelle, 1970-1972, diverse exx. geklopt uit iepenheg, JW; Valkenisse, 14.VII.1979, BvA; Wissenkerke, 19.VI en 8.VII.1984, JV; NB: Eindhoven, 18.VI.1974, HW. Deze soort wordt tegenwoordig nog maar zelden gevangen, doch was in de tijd van Snellen (1882) een gewone soort. Ook in de collecties bevindt zich vrij veel, vooral oud, materiaal. In RMNH: Ov: Delden, Gld: Arnhem, Doetinchem, U: Amerongen, Hollandse Rading, NH: Kortenhoef, ZH: Rotterdam, NB: Breda, Rijen, L: Venlo en in ZMA: Fr: Lekkum, Gld: Arnhem, Nijkerk, Nijmegen, Nunspeet, Warnsveld, NH: Bergen, ZH: Leiden, NB: Breda, Oisterwijk, L: Simpelveld, Venlo. De enige literatuurvermeldingen na Snellen (1882) zijn die van Oudemans (1927) voor Putten en Langohr (1978) voor Schinveld. De verspreiding is aangegeven in fig. 2.

Nemaxera betulinella (Fabricius, 1787) (syn. *N. corticella* (Curtis)) — Dr: Mantinge, 18.VI.1974, KH; Ov: Averlo, WO; Haarle (gem. Hellendoorn), WO; Hengforden, WO; Gld: Apeldoorn, 1.VIII.1984, JW; Wageningen-Hoog, 29.VIII.1983, JHK; Winterswijk,

Fig. 1-4. Verspreiding van Tineidae in Nederland, uitgezet op 10×10 km hokken van het UTM-grid; kleine stippen: alleen vondsten vóór 1950, grote stippen: (ook) vondsten na 1950, in fig. 1 geen onderscheid gemaakt. 1, *Morophaga choragella* (Denis & Schiffermüller); 2, *Ne-mapogon clematella* (Fabricius); 3, *Nemaxera betulinella* (Fabricius); 4, *Tinea columbariella* Wocke.

31.V.1969, 1 copula, KH; Winterswijk, Meddose Veen, JHK; ZH: Melissant, in garage, 12.VI.1984, KH; L: Epen, 4.VII.1966, 13-15.VII.1969, HW, KH. Deze tineide, waarvan de rupsen in houtzwammen leven, is eerder van weinig plaatsen gemeld: Den Haag (Snellen, 1882), Gaasterland (Ter Haar, 1896), Oosterbeek (Snellen, 1909) en de Amsterdamse Waterleiding Duinen (Kaijadoe, 1982). In het RMNH bevindt zich nog materiaal (alles voor 1950) uit: Gr: Ter Apel, U: Amerongen, Leersum, NH: Baarn, Crailo, Hilversum, ZH: Den Haag, Haagse Bosch, Den Haag, Scheveningse Bosch, NB: Breda, Liesbosch. De verspreiding is aangegeven in fig. 3.

Niditinea piercella (Bentinck, 1935) — Gld: Bergharen, 12.VIII.1981, MJ; ZH: Dirksland, Melissant, Middelharnis, Ouddorp; Rockanje; overal geregeld, KH; Z: Ritthem, 6.VIII.1967, KH; NB: Bergen op Zoom, 12.VIII.1981, JA; Eindhoven, 28.VI.1970, 18.VI.1974, HW; Valkenswaard, 10.V.1967, HW; L: Echt, 24.VII.1982, 2 exx., BvA; Epen, 30.VI, 4.VII, 14.VII.1975, KH. De verspreiding van *N. piercella* en de nauw verwante *N. fuscella* (Linnaeus) (= *fuscipunctella* Haworth) is onvoldoende bekend. Over het algemeen geldt *piercella* als de zeldzamere, maar nu de gegevens van *piercella* bij elkaar gezet zijn lijkt deze soort toch niet zo zeldzaam. In elk geval is ze gewoon op de bovengenoemde Zuidhollandse vindplaatsen, waar ze vliegt van maart tot september, en eenmaal in december, terwijl *fuscella* hier minder voorkomt, en in Melissant nog nooit werd aangetroffen. *N. piercella* werd door Bentinck (1935) van Hengelo en Overveen beschreven en is sindsdien nog gemeld uit Meerssen (Bentinck, 1937) en Amerongen (Bentinck, 1958). Gezien de verwarring met *fuscella* is hier geen verspreidingskaart gegeven.

Tinea columbariella Wocke, 1877 — NH: Callantsoog, Zwanenwater, 6.VII.1983, JCK; ZH: Lexmond, 22.VI, 25.VII.1983, CG; Melissant, 12.V-14.VIII, jaarlijks 2-10 exx., KH; Middelharnis, 9.VI.1962, KH; Ouddorp, 28.VI.1973, KH; Z: Kortgene, 9.VII.1984, JV; NB: Eindhoven, 8.VI.1976, 10.VII.1977, 18.VI.1978, 2.III.1979, HW; Strabrechtse Heide, e.p., 27.VI.1970, HW; L: Epen, 3.VII.1975, KH; Stein, 16.V.1963, AJM. Deze in vogelnesten levende soort werd door Bentinck (1934) ontdekt te Beckum (Bekkum, Ov) en later alleen nog gemeld uit Amerongen (Bentinck, 1958). In het RMNH bevindt zich materiaal uit Amerongen, Amsterdam, Bekkum, Breda, Hilversum en Wageningen, in het ZMA uit Wageningen en

Fig. 5. Verspreiding van *Tinea dubiella* Stainton in Nederland.

Simpelveld. De verspreiding is weergegeven in fig. 4. In Hannemann (1977) zijn de afbeeldingen van het vrouwelijk genitaal van deze soort en *T. pallescentella* Stainton verwisseld!

Tinea dubiella Stainton, 1859 (syn. *T. turicensis* Müller-Rutz) — NH: Callantsoog, Zwanenwater, 26.VII.1984, 1 ♂, 16.VIII.1984, 1 ♂, JCK; ZH: Melissant, e.p. 2 en 15.VI.1961, 2 ♂ (toevallig in kweekkast), KH. *T. dubiella* was tot nu toe alleen bekend van twee Nederlandse mannetjes uit Leuvenum en Simpelveld (Lempke, 1979). In het ZMA staat echter ook nog materiaal uit Leeuwarden, Warga, West-Terschelling en Vaals. De soort leeft van dierlijke materialen, en komt in het bijzonder voor in vogelnesten (Pelham-Clinton, 1985a). Een exemplaar uit Callantsoog werd gevangen in een stalling voor landbouwwerktuigen waar zich een nest van de Witte kwikstaart bevond. Verspreiding fig. 5.

OCHSENHEIMERIIDAE

Ochsenheimeria taurella (Denis & Schiffermüller, 1775) — Z: Terneuzen, Paulinaschor, 2.IX.1984, 1 ♂, MJ. Deze soort was al vermeld door Snellen (1882), maar door de bestaande nomenclatorische verwarring door Lempke (1976) ten onrechte vermeld als *O. bisonella* (Lienig & Zeller). De echte *bisonella*, die *O. urella* Fischer von Röslerstamm moet heten, is nog niet uit ons land bekend (Langohr, persoonlijke mededeling). Door de taxonomische verwarring is de determinatie van oudere opgaven doorgaans niet zonder meer betrouwbaar. Een recent overzicht van de taxonomie en verspreiding geven Karsholt & Nielsen (1985), waarmee de soorten ook goed te determineren zijn. *Ochsenheimeria*-soorten worden niet vaak gevangen, aangezien ze alleen midden op de dag actief zijn, en dan is het nog vaak lastig ze te vangen.

BUCCULATRICIDAE

Bucculatrix nigricomella Zeller, 1839 — ZH: Melissant, 18.VI.1984, KH; Ouddorp, 20.V.1981, 20 exx., KH. Deze op Margriet (*Chrysanthemum leucanthemum* L.) levende soort is eerder gemeld uit Arnhem, Amerongen, Amsterdam Zuid, Hilversum, Cuyk, Breda en enkele plaatsen in Zuid-Limburg.

[*Bucculatrix antispilella* Spuler, 1910] — Deze soort moet vervallen voor de Nederlandse fauna, aangezien het enige gemelde exemplaar (Langohr, 1975) een verkeerd gedetermineerde *Bohemannia quadrimaculella* (Nepticulidae) betrof (zie aldaar)].

GRACILLARIIDAE

Leucospilapteryx omissella (Stainton, 1848) (fig. 6) — Nieuw voor de fauna. Ov: Losser, Honinglo, 11.VIII.1983, 1 ♀ e.l. *Artemisia vulgaris*, JCK; Gld: Apeldoorn, 15.VIII.1984, meerdere exemplaren op ruigte, JW. De soort lijkt in kleur en tekening enigszins op twee andere inlandse soorten, nl: *Acrocercops imperialella* (Zeller) en *A. brongniardella* (Fabricius). Van eerstgenoemde soort onderscheidt *omissella* zich door het verloop van het eerste lichte dwarsbandje, dat bij *imperialella* de binnenrand niet en bij *omissella* deze wel bereikt. *A. brongniardella* heeft een staartje aan de apex van de voorvleugel, dat bij *omissella* ontbreekt. Verder heeft *brongniardella* een geelbruine kop, terwijl die van *omissella* zilverachtig behaard is. Tenslotte is *brongniardella* vrijwel altijd groter dan *omissella*. Ter vergelijking is *A. brongniardella* in fig. 7 afgebeeld. De karakteristieke genitalia zijn afgebeeld in fig. 8 en 9.

De verspreiding van deze soort is merkwaardig. In de vorige eeuw was ze slechts bekend uit Oost-Engeland, Silezië (thans Polen) en Baden (Heinemann & Wocke, 1877; Reutti, Meess & Spuler, 1898). Pas vanaf 1940 werd de soort op meer plaatsen gevonden, nl. in Württemberg, Tsjechoslowakije, Oostenrijk en Hongarije en later respectievelijk in België (Janmoulle, 1962), Denemarken (Karsholt & Pedersen, 1977) en Frankrijk (Leraut, 1977). *L. omissella* is een niet erg lastig te herkennen soort, niet moeilijk in het veld te vinden (dat geldt zowel voor rupsen als voor vlinders) en kan in en nabij steden voorkomen. Wij kunnen haast niet aanne-

Fig. 6. *Leucospilapteryx omissella* (Stainton), ♀, Apeldoorn, 15.VIII.1984.

Fig. 7. *Acrocercops brongniardella* (Fabricius), ♂, Wageningen-Hoog, 20.IX.1980.

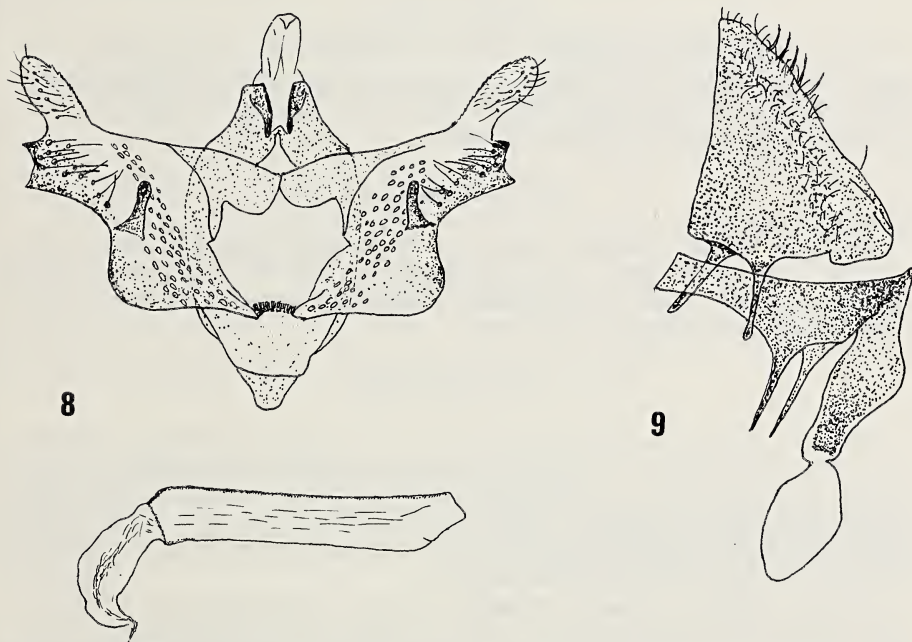

Fig. 8, 9. *Leucospilapteryx omissella* (Stainton), genitalia. 8, ♂, naar Kumata (1965) en Kars-holt & Pedersen (1977), detail: aedeagus; 9, ♀, lateraal, Apeldoorn, prep. 1738 JHK.

men dat *omissella* in het verleden alom over het hoofd gezien is en veronderstellen dan ook, dat een aanvankelijk zeer verbrokkeld verspreidingsgebied een meer aaneengesloten karakter krijgt. De rups maakt een karakteristieke mijn op Bijvoet, *Artemisia vulgaris* L. (Emmet, Watkinson & Wilson, 1985).

Phyllonorycter messaniella (Zeller, 1846) — Gld: Bergharen, 9.V.1981, 19.V.1982, MJ; Wageningen-Hoog, 12.X.1983, JHK; NH: Callantsoog, Zwanenwater, 29.VII.1980, e.p. *Quercus*, JCK; Den Helder, Marinesportpark, 13-20.X.1984, e.p. *Castanea*, 5 exx., JCK. Eén

van de minder algemene op eik en Tamme kastanje minerende *Phyllonorycter*-soorten. Eerder gemeld uit de provincies Friesland, Noord- en Zuid-Holland. Het valt te betwijfelen of de vlinder overwintert zoals Snellen (1882) schrijft, gezien de gegevens over de biologie van deze soort in Groot-Brittannië (Emmet, Watkinson & Wilson, 1985).

PHYLLOCNISTIDAE

Phyllocnistis labyrinthicella (Bjerkander) — NH: Den Helder, Marinesportpark, 31.VIII.1984, mijnen op *Populus alba* L., 2 ♂, 1 ♀ e.l. 2-6.IX.1984, JCK. De larve van deze soort maakt zeer lange zilverige mijnen in de epidermale cellen van het blad, die daardoor op een slakkespoor lijken. De vorm op Witte Abeel werd als een aparte soort beschreven: *P. xenia* Hering, 1936, maar door de meeste recente auteurs weer gesynonymiseerd met de op Raltelpopulier (*Populus tremula* L.) levende vorm, hoewel Emmet (1985) *xenia* wel als aparte soort beschouwt. Indien beide soorten gescheiden worden, komt bij ons alleen *xenia* voor. Vermoedelijk komt deze soort, met name in de duinstreek, vaker voor dan de schaarse gegevens suggereren; ze is bekend van Overveen (Bentinck, 1930b), Vrouwenpolder (Langohr, 1977) en Castricum en Heemstede (Kuchlein, in litt.).

CHOREUTIDAE

Prochoreutis sehestediana (Fabricius, 1777) (syn. *Choreutis punctosa* (Haworth)) — Ov: Losser, Lutternveldmaten, 5.VIII.1984, 1 ♀, gesleept langs slootkant, JCK. Eerder alleen gemeld uit Zuid-Limburg (Langohr, 1977). De rups leeft op Glidkruid (*Scutellaria galericulata* L.), evenals de verwante *P. myllerana* (Fabricius).

GLYPHIPTERIGIDAE

Glyphipterix equitella (Scopoli, 1763) (syn. *G. minorella* Snellen) — ZH: Goeree, 6.IV.1980, 2 exx., 13.VI.1980, 5 exx., KH; Melissant, 31.VIII.1969, KH. Diakonoff (1976) kende van deze soort slechts drie Nederlandse exemplaren. De rups leeft op *Sedum*-soorten. Zie Pelham-Clinton (1985b) voor de synonymie.

YPONOMEUTIDAE

Argyresthia (Blastotere) arceuthina Zeller, 1839 — Ov: Losser, Zandbergen, 30.V.1984, 4 ♂, 3 ♀, JCK; Gld: Otterlo, 24.V.1984, 30 exx., JW. De vlinders werden geklopt uit Jeneverbes (*Juniperus communis* L.). Volgens Friese (1969) wordt de soort meestal slechts in enkele exemplaren gevangen en strijken de vlinders na te zijn opgejaagd snel neer, waarna ze vrijwel niet meer te vinden zijn. Bij ons slechts van weinig vindplaatsen bekend: Ballo, Meppen, Rolde, Arnhem, Velp, Doetinchem en Soerendonk.

Argyresthia (Blastotere) trifasciata (Staudinger, 1871) — ZH: Oegstgeest, 28.V.1982, 2 ♂, IAK. Nieuw voor de fauna. Deze soort is tot nu toe bekend uit Zwitserland, Frankrijk (Leraut, 1980), midden Spanje (Gielis, in litt.), Italië (Baggiolini, 1963), en Groot-Brittannië (Emmet, 1982). De rupsen leven op *Juniperus*-soorten, maar ook op *Thuja*, waarop Baggiolini (l.c.) grote schade meldt. Zoals de naam aangeeft is deze soort te herkennen aan de drie witte dwarsbanden op de voorvleugel.

Argyresthia (Argyresthia) sorbiella (Treitschke, 1833) — Gld: Assel, 9-22.VII.1983, 7 exx., JW; Bennekom, Bennekomse Bos, 16.VI.1982, JHK; Bergharen, 20.VI.1982, MJ; Wageningen-Hoog, 14.VI.1976, JHK. Voor het eerst uit Nederland gemeld door Huisman (1976) uit Drenthe en Limburg, later nog gemeld uit het Gulpdal (Ter Horst, 1977).

Plutella porrectella (Linnaeus, 1758) — Gld: Wageningen-Hoog, 1978-1983, 20 exx., 12, 19.VIII.1984, 2 exx., JHK; NH: Callantsoog, Zwanenwater, 13.VIII.1981, JCK; ZH: Lexmond, 25.VIII.1984, CG; Melissant, 29.VIII.1968, 13, 15.IX.1969, 27.IX, 9.X.1970,

30.V.1971, KH. Eerder gemeld uit Apeldoorn, Arnhem, Amsterdam, Putten (Gld), provincie Zuid-Holland. Ook bekend van Hoorn (NH) en Oosterbeek (Kuchlein in litt.). De rupsen leven in de bij ons gekweekte en soms verwilderde Damastbloem (*Hesperis matronalis* L.).

EPERMENIIDAE

Epermenia illigerella (Hübner, 1813) — Dr: Drijber, 14.VI.1974, KH; NH: Abcoude, Botshol, 20.VIII.1983; Callantsoog, Kooibos, 9 en 12.VIII.1977, e.l. *Angelica sylvestris*, JCK; ZH: Lexmond, 19, 21.VIII.1984, 2 exx., CG; Melissant, 30.VI.1979, KH; L: Epen, 8.VII.1975, KH; Stein, 16.VIII.1982, 18.VIII.1983, AJM. Eerder vermeld van Velp, Amerongen, Amsterdamse Waterleidingduinen en Dordrecht. Een lokale soort, die leeft op Zevenblad (*Aegopodium podagraria* L.) en Engelwortel (*Angelica sylvestris* (L.) Hoffm.).

COLEOPHORIDAE

Coleophora siccifolia Stainton, 1856 — NB: Valkenswaard, zakken op *Betula*, winter 1984, 14 exx. e.p. 27.IV-14.V.1984, HW. Deze soort was tot nu toe alleen bekend van Breda (Bentink, 1930a) en Amsterdam-Oost (Vári, 1944).

Coleophora cornutella Herrich-Schäffer, 1861 — Ov: Losser, JCK; Gld: Arnhem, HW, JW; Hoge Veluwe, JHK; NB: Best; Casteren; Middelbeers; Oirschot; Son; Strabrechtse Heide; Valkenswaard, alles HW. Deze soort, voor het eerst gevonden door Heylaerts in 1874 te Breda (Bentink, 1930a; Van der Wolf, 1984) en pas in 1983 weer in Limburg (Langohr, 1984) blijkt verbreid en soms talrijk te zijn op onze heidevelden. Bovenstaande vindplaatsen betreffen vondsten van zakken in 1984. De opvallende leemkleurige kromme zakken zijn het gemakkelijkst te vinden op lage berkjes tussen de heide, voordat de blaadjes uitlopen. De rups overwintert volgroeid en verpopt in het voorjaar zonder nog te eten. Het is dan ook mogelijk de vlinders te forceren en in februari al uit te kweken.

Coleophora conyzae Zeller, 1868 — NH: Amsterdamse Waterleidingduinen, 28.VIII.1984, 1 ♂, op licht, IAK; ZH: Melissant, 22.VII.1979, KH. Deze soort werd voor het eerst door Doets (1953) uit de Amsterdamse Waterleidingduinen gemeld en blijkt daar nog steeds voor te komen. Andere vindplaatsen zijn niet bekend. De rups leeft op Donderkruid (*Inula conyza* DC.) en Heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica* (L.) Bernh.).

Coleophora otitae Zeller, 1839 — NH: Egmond, e.l. 31.VII-8.VIII.1984, 5 exx., P. Aukema, HW. Alleen bekend uit de duinen van Noord- en Zuid-Holland, waar de zak te vinden is onder de rozetbladen van Geoorde silene (*Silene otites* (L.) Wibel). In het verleden werd de soort in aantal gekweekt door o.a. Vári, Doets en Bentink (ongepubliceerd). Nu weer teruggevonden op de oude vindplaats Egmond (Snellen, 1882).

Coleophora deviella Zeller, 1849 (syn. *C. moeniaceella* Stainton) — Z: Cadzand, Het Zwin, 6-7.VIII.1984, 3 exx., MJ, HW. Het eerste Nederlandse exemplaar werd in 1938 gevangen door Kruseman op Griend (Doets & Vári, 1943)

Coleophora salinella Stainton, 1859 — Z: Cadzand, Het Zwin, 6-7.VIII.1984, 10 exx.; Terneuzen, Paulinaschor, 11.VIII.1984; Cadzand, Zwartepolder, 8.VIII.1984, alles HW en MJ.

Coleophora adjunctella Hodgkinson, 1882 — NH: Callantsoog, Zwanenwater, 31.V.1983, 7.VI.1983, JCK; ZH: Goeree, Kwade Hoek, 7.VI.1981, G. Langohr; Z: Hulst, Polsvliet, 1.VII.1984, 2 exx. vliegend rond *Juncus gerardii*, MJ; Zierikzee, Zuidhoek inlaag, 7.VII.1984, MJ. *C. adjunctella*, waarvan de rups op Zilte rus (*Juncus gerardii* Loisl.) leeft, is eerder verzameld rond Amsterdam (Doets & Vári, 1943) en Hilversum (ongepubliceerd).

Coleophora maritimella Newman, 1873 — ZH: Ouddorp, 6.VI.1985, 2 exx., e.p., KH; Z: Cadzand, Zwartepolder, 8.VIII.1984, 10 exx., MJ; Veerse Meer, Middelpaten, 13.VII.1984, 12 exx., MJ. Onlangs voor het eerst uit ons land vermeld van Bergen op Zoom (Jansen, 1985).

ELACHISTIDAE

Biselachista scirpi (Stainton, 1887) — Z: Rilland, schor, 8.VII.1984, 13 exx. rond Zeebies (*Scirpus maritimus* L.), MJ. Eerder alleen verzameld te Melissant en eveneens te Rilland (Gielis et al., 1984).

Biselachista albidella (Nylander, [1848]) — Dr: Schoonlo, 4.VIII.1984, 3 exx., CG; Ov: Haaksbergerveen, 13.VII.1982, KH; NH: Callantsoog, Zwanenwater, 13 en 15.VIII.1984, JCK. Een schaarse soort van heideterreinen, vennen en duinvalleien, waar de rups mineert in diverse Cyperaceae, zoals *Carex* spp. en *Eriophorum angustifolium* Honck. Ze werd eerder vermeld van Lochem, Oisterwijk en de duinen ten westen van Haarlem.

OECOPHORIDAE

Dafa formosella (Denis & Schiffermüller, 1775) — Gld: Hien (gem. Dodewaard), 19 en 26.VIII.1984, 11 exx., J. G. van der Made; Wageningen-Hoog, 19-24.VIII.1984, 7 exx., JHK; U: Amerongse Bos, 21.VIII.1984, 3 exx., JHK; Rhenen, Buitenwaarden, 23.VIII.1984, 2 exx., JHK; Veenendaal, De Hel, 13.VIII.1984, JHK; ZH: Lexmond, 17-24.VIII.1984, 3 exx., CG; L: Stein, 29.VII.1984, AJM. Deze in de dertiger jaren voor het eerst in ons land gevonden soort (Bentinck, 1935), is thans op tal van plaatsen, voornamelijk in het oosten en zuiden van het land, bekend. De rupsen van deze prachtige vlinder leven van verrot hout, onder losse schors van met name berk en appel.

Eratophyes aleatrix Diakonoff, 1975 — Gld: Elden, voorjaar 1984, vele exx., C. J. Bressers. De vlinders werden zowel in de tuin als binnenshuis aangetroffen. De rupsen hadden hoogstwaarschijnlijk geleefd in een dode berkestronk, afkomstig uit Papendal. Opmerkelijk is, dat bovengenoemde vindplaats ook de plaats is, waar deze soort voor het eerst gevonden werd (Diakonoff, 1975). Lefeber kweekte daarna een flink aantal uit rottend berkehout (Diakonoff & Lefeber, 1980). Later nog, werd de vlinder in grote hoeveelheden gekweekt uit te Assel gevonden berkehout (Wolschrijn). *E. aleatrix* is nog steeds niet buiten Nederland gevonden.

Cheimophila salicella (Hübner, 1796) — Gld: Hoog Soeren, 21.IV.1984, enkele 10-tallen, JW; Z: Kamperland, 7 en 11.IV.1984, JV. Kamperland is waarschijnlijk de eerste Zeeuwse vindplaats. *C. salicella* zou volgens Snellen (1882) door het gehele land voorkomen en is van de volgende plaatsen gemeld: Dedemsvaart, Kuikhorne, Oosterbeek, Velp, Hoog Soeren, Drakestein, Bussum, Hilversum, Hillegom en Venlo.

Enicostoma lobella (Denis & Schiffermüller, 1775) — NB: Bergen op Zoom, 11.VI.1984, JA. Deze soort werd eerder opgegeven van Harderwijk, Velp, Cuyk en Venlo. Wolschrijn vond de soort regelmatig in zijn tuin te Heerde. De rups leeft op verschillende fruitbomen.

Agonopterix ulicetella Stainton, 1849 — ZH: Lexmond, 21.IV, 27.VIII.1984, CG. Een tot dusver weinig gevonden soort. Eerder werden de vindplaatsen Apeldoorn, Arnhem, Zeist en Den Haag vermeld. De rups leeft op Gaspeldoorn (*Ulex europaeus* L.)

GELECHIIDAE

Metzneria metzneriella (Stainton, 1851) — ZH: Goeree, Kwade Hoek, 30.VI.1967, KH; Melissant, 18.VI en 7.VII.1984, KH. Deze soort werd door Van der Wolf (1977) voor het eerst gemeld van drie vindplaatsen, en later nog eenmaal door Gielis et al. (1985). Hier voor het eerst gemeld uit Zuid-Holland.

Monochroa tetragonella (Stainton, 1855) — ZH: Melissant, 8.VII.1983, KH. Eerdere meldingen van deze soort blijken, voorzover gecontroleerd, alle betrekking te hebben op *M. niphognatha*. Dit is dus in feite de eerste authentieke vondst van *M. tetragonella* in Nederland. De rupsen leven op Melkkruid (*Glaux maritima* L.)

Monochroa niphognatha (Gozmány, 1953) — Nieuw voor de fauna. ZH: Melissant, 26.VI.1972, 1 ex., 2.VII.1977, 2 exx., 8.VII.1977, 1 ex., 4.VI.1982, 1 ex., KH; Z: Rilland, 8.VII.1984, 4 exx., MJ; Waarde, 17.VI.1978, 2 exx., HW; NB: Bergen op Zoom, Markiezaat,

8.VII.1984, 4 exx., MJ. Deze soort was bij ons tot nu toe onjuist gedetermineerd als *M. tetragonella*, totdat O. Karsholt en I. Svensson tijdens het SEL-congres 1984 te Wageningen de juiste identiteit van het Nederlandse materiaal vaststelden. Mogelijk behoort ook ouder Nederlands materiaal tot deze soort. Ze wordt o.a. behandeld door Svensson (1980) en Chalmers-Hunt (1985), en is bekend uit Zweden, Denemarken, Groot-Brittannië en Hongarije. De voedselplant is nog onbekend.

Procheuusa paupella (Zeller, 1847) — Z: Cadzand, e.p. 13-20.VIII.1984, 10-tallen uit begin VIII verzamelde bloemhoofdjes van *Pulicaria dysenterica* (L.) Bernh., HW; Kortgene, 20.VII.1984, JV. De aanwezigheid van rupsen en poppen van deze soort in de bloemhoofdjes van Heelblaadjes is te zien aan een bruine verkleuring. De soort is slechts uit Zuidwest-Nederland bekend en gemeld door Bontinck (1963), Huisman (1980) en Gielis et al. (1985).

Fig. 10. *Teleiodes wague* (Nowicki), ♀.

Teleiodes wague (Nowicki, 1860) (fig. 10) — Nieuw voor de fauna. NB: Best, 30.V.1981, 1 ex., HW; L: Weerter Bos, 24.V.1982, 1 ex., HW. De rups van *T. wague* leeft op Hazelaar (*Corylus avellana* L.). De soort is met zekerheid bekend van Zweden, Denemarken, Groot-Brittannië, Zwitserland en de Sovjet Unie, maar vermoedelijk wijder verbreid. Voor meer gegevens en kenmerken van deze soort zie Sokoloff (1985) en Sattler (1980).

Chionodes electella (Zeller, 1839) — Gld: 't Harde, 30.VIII.1984, BvA; Wageningen-Hoog, 6.VII.1984, JHK; NB: Best, 24.VII.1980, HW; Eindhoven, 20.VI.1972, HW; L: Stein, 7.VII.1984, AJM; Weerter Bos, 19.VI.1982, HW. Deze uiterlijk goed herkenbare soort werd in Nederland voor het eerst door Snellen in 1894 bij Oisterwijk gevangen en kort daarna in Apeldoorn, Dieren en Lochem ontdekt (Oudemans & Snellen, 1896). Ook gevangen te Melissant (Gielis et al., 1985).

Chionodes tragicella (Heyden, 1865) — Nieuw voor de fauna. Gld: Loenermark, 2.VI.1979, 1 ex., JHK; Vierhouten, 29.V.1981, 1 ♀, KH; NB: Baarle-Nassau, 3.VI.1978, 1 ex., KH; Bergen op Zoom, 20.VI.1983, 1 ♂, JA. *C. tragicella* is gebonden aan *Larix* en schijnt, evenals een aantal andere aan coniferen gebonden soorten, zijn areaal uit te breiden. Oorspronkelijk was *tragicella* slechts uit Midden-Europa bekend, recent is zij ook waargenomen in Noord Duitsland, Denemarken en Frankrijk. De soorten van het genus *Chionodes* kunnen gedetermineerd worden met Sattler (1960).

Gelechia muscosella Zeller, 1839 — Nieuw voor de fauna. NB: Oisterwijk, De Rosep, 26.VII.1978, 1 ♂ op licht, JCK. Deze soort, waarvan de rupsen op wilg en populier leven, is in Noordwest-Europa een uitermate zeldzame verschijning. Zie voor de determinatie Sattler (1960).

Neofriseria singula (Staudinger, 1876) — Dr: Meppen, 12.VIII.1968, KH; Gld: 't Harde, 18-

24.VIII.1984, 30 exx. in malaise-val, BvA; NH: Callantsoog, Zwanenwater, 3.VI.1984, 1 ♂, JCK. *N. singula* is gebonden aan *Rumex*, en eerder gemeld van Oosterend (Terschelling), 't Schar, Garderen, Velp, Soest en Blaricum.

Anacamptis temerella (Lienig & Zeller, 1846) — NH: Callantsoog, Zwanenwater, 23-29.VII.1984, 4 ♂, 2 ♀; 21.VIII.1984, 1 ♂, 1 ♀, geklopt uit *Salix repens* L., JCK. Volgens Snel-len (1882) was deze soort tamelijk verbreid in de Hollandse duinen, ze is met name gemeld uit Overveen en Noordwijk.

BLASTOBASIDAE

Holcocera inunctella (Zeller, 1839) — Ov: Haaksbergerveen, 23.VII.1982, 4 exx., KH; Twakkelo, 28.VII.1982, KH; Gld: 't Harde, 27.VII.1984, BvA; Wageningen-Hoog, 12.VIII.1984, JHK, 19-24.VIII.1984, 7 exx., JHK; U: Amerongse Bos, 21.VIII.1984, JHK; NH: Muiderberg, 31.VII.1984, AT; ZH: Melissant, 2.VIII.1984, KH; NB: Best, 17.VII.1983, HW; Nederwetten, 31.VII.1974, 3 exx., HW; L: Meijel, 12.VII.1971, HW. Gielis et al. (1985) meldden al enkele vondsten uit 1982 te Wageningen-Hoog. *H. inunctella* is sedert zijn ontdekking in ons land (Bentinck, 1929) tot voor kort een uiterst zeldzame soort gebleven. Als vindplaatsen werden verder genoteerd: Denekamp, Kortenhoef, Amsterdamse Bos, Breda, Esbeek en Moergestel. Gedurende de laatste jaren wordt *inunctella* duidelijk meer gevonden.

MOMPHIDAE

Cosmopterix zieglerella (Hübner, 1810) — Ov: Losser, Zandbergen, 6.VIII.1984, 1 ♀, JCK. De vlinder werd geklopt uit Hop (*Humulus lupulus* L.), waarin de rups mineert. *C. zieglerella* is nog niet van veel plaatsen bekend: Goedereede (Huisman, in litt.), Rotterdam, Velp, Breda, Valkenisse en Schinveld.

Sorhagenia janiszewskae Riedl, 1962 — ZH: Lexmond, 19.VIII.1984, CG. De drie Europese soorten van dit genus laten zich alleen met behulp van de genitalia determineren (Riedl, 1969). Lempke (1976) meldt voor ons land twee soorten, nl. deze en *S. rhamniella* (Zeller), op grond van de bewerking van een deel van de Leidse collectie door Malicky & Sobhian (1971). Zij geven voor *S. janiszewskae* slechts één vindplaats, nl. Breda, en vier van *rhamniella*. Een derde soort, *S. lophyrella* Douglas, die elders in Europa de gewoonste *Sorhagenia* is, werd nog niet uit ons land gemeld. De rupsen leven op Vuilboom (*Frangula alnus* Mill.) en Wegedoorn (*Rhamnus cathartica* L.).

SCYTHRIDIDAE

Scythris empetrella Karsholt & Nielsen, 1976 (syn. *S. variella* (Stephens)) — NH: Callantsoog, Zwanenwater, 23.VII.1984, 1 ♂, gesleept uit heidevegetatie, JCK. De rupsen van deze soort leven op Kraaiheide (*Empetrum*), maar ook op andere heideachtigen (*Calluna*, *Erica*) (Bengtsson, 1984).

Scythris ericivorella (Ragonot, 1881) — Ov: Losser, Duivelshof, 9.VIII.1984, 1 ♂, JCK; NH: Callantsoog, Zwanenwater, 24-29.VII.1984, 2 ♂, 5 ♀ gesleept uit Dopheide (*Erica tetralix* L.), JCK. Deze soort was eerder alleen uit Limburg en Noord-Brabant gemeld (Langohr, 1982).

TORTRICIDAE

Verspreidingsgegevens van deze familie zijn, tenzij anders vermeld, ontleend aan Bentinck & Diakonoff (1968).

Cydia salitans (Westwood, 1857) — [Z: Kortgene], e.l. 17.V.1983, 1 ex., JV. De vlinder werd gekweekt uit de zgn. springende boontjes, die als speelgoed uit Mexico geïmporteerd worden. De boontjes zijn zaden van een *Euphorbia*-soort, die door bewegingen van de rups,

waarbij de kop tegen de zaadhuid wordt geslagen, op kunnen springen. Deze soort is uiteraard niet inlands, maar het is niet uitgesloten dat de vlinder hier nog eens gevonden wordt. In de Nederlandse literatuur kwam deze soort sedert 1898 van tijd tot tijd aan bod.

Pammene trauniana (Denis & Schiffermüller, 1775) — ZH: Rotterdam, station Lombardijen, 27.VI.1984, 1 ♂ op ruit, J. A. W. Lucas (det. Diakonoff). Zeer zeldzame soort die in de vorige eeuw bij Breda is gevangen (Bentinck, 1930a) en recent in Apeldoorn (Gielis et al., 1985). De rups leeft op vruchten van de Spaanse aak (*Acer campestre* L.).

Pammene aurantiana (Staudinger, 1871) — Ov: Denekamp, 6.VIII.1971, 1 ♀, KH; Losser, Zandbergen, 6.VIII.1984, 1, ♂, JCK; Gld: Wageningen-Hoog, 19.VIII.1984, JHK; L: Stein, 30.VII, 10 en 19.VIII.1983, 3 exx., 24 en 29.VII, 16-22.VIII.1984, 13 exx., AJM. Bentinck & Diakonoff (1968) noemen deze soort uiterst zeldzaam, later werd ze nog gemeld uit St. Geertruid en Simpelveld (Langohr, 1973, 1981), Callantsoog en Stein (Gielis et al., 1985). Mogelijk thans niet zeldzaam in het oosten van het land. Rups op Esdoorn (*Acer pseudoplatanus* L.).

Pammene agnotana Rebel, 1914 — NH: Callantsoog, Zwanenwater, 3.VI.1984, 1 ♀ geklopt uit struiken, JCK. Een zeer zeldzame soort (Gielis et al., 1985).

Collicularia microgrammana (Guenée, 1845) — NH: Callantsoog, Zwanenwater, 29.VII.1984, 1 ♀, JCK. Bekend uit de Zuidhollandse duinen, Zuid Limburg en Lobith, waar de soort leeft op Kattedoorn (*Ononis spinosa* L.). Hier voor het eerst gemeld uit de noordelijke helft van ons land.

Clavigesta sylvestrana (Curtis, 1850) — Fr: Oost-Vlieland, VII-VIII.1984, veel in vanglamp, op 18.VIII 2014 exx.!, J. Jager; NH: Oostzaan, 12.VIII.1984, RV; Zaandam, 9, 12 en 24.VIII.1984, 7 exx., RV; ZH: Melissant, 30.VII.1984, KH. De indruk bestaat dat deze soort, zoals een aantal andere op coniferen levende vlinders, zijn areaal uitbreidt en minder zeldzaam wordt.

Clavigesta purdeyi (Durrant, 1911) — Gld: Wageningen-Hoog, 19, 21 en 24.VIII.1984, JHK. Vorig jaar (Gielis et al., 1985) werden de eerste exemplaren uit het binnenland gemeld. Deze soort kan soms talrijk optreden, zoals in begin augustus 1980, toen Kuchlein (in litt.) te Oostvoorne op 1 augustus 20 exemplaren in de schemering ving en 103 in de lichtbak, en een dag later nog eens 149.

Eucosma maritima (Humphreys & Westwood, 1845) — Fr: Oost-Vlieland, 4 en 18.VIII.1984, J. Jager. Gielis et al. (1985) meldden deze soort voor het eerst uit het waddengebied.

Fig. 11. *Epinotia thapsiana* (Zeller), ♂, Melissant, 12.IX.1984.

Epinotia thapsiana (Zeller, 1847) (fig. 11) — Nieuw voor de fauna. ZH: Melissant, 12.IX.1984, 1 ♂ op licht, KH. Deze vlinder lijkt uiterlijk veel op *Gypsonoma sociana* (Haworth), maar de achtervleugels zijn iets minder langwerpig dan bij de *Gypsonoma*-soorten. De voorrand van de achtervleugels loopt rechter en is dus niet in het laatste derde deel naar de punt toe gebogen, zoals dat het geval is bij *Gypsonoma* en *Gibberifera*. Het wit van de voorvleugels valt meer op en heeft een iets roomkleurige tint. Het mannelijk genitaal (fig. 12) heeft de typische lange uncus van veel *Epinotia* soorten, maar onderscheidt zich van de meeste andere door de brede, dwars uitstaande valven. *E. thapsiana* is bekend uit een groot deel van Zuid-Europa, Noord-Afrika en Azië, maar nog niet uit de ons omringende landen. De rups leeft op diverse schermbloemen. Het gevangen exemplaar kan een adventief zijn, maar het zou ook om een uitbreiding van de soort kunnen gaan.

Ancylis laetana (Fabricius, 1775) — NB: Bergen op Zoom, 10-19.VI.1984, 2 ♂, 5 ♀, vliegend rond *Populus tremula* L., JA. Een nog van weinig vindplaatsen bekende soort.

Ancylis upupana (Treitschke, 1835) — Z: Wissenkerke, 31.V.1982, 10.VI.1984, JV. Niet zeldzaam, maar nog niet eerder in Zeeland gevonden.

Endothenia nigricostana (Haworth, 1811) — Gld: Bergharen, 23.VI.1983, MJ; NB: Boxtel, Eindhoven, Nuenen, regelmatig, HW. Een zeldzame vlinder van Moerasandoorn (*Stachys palustris* L.), waarvan de laatste jaren nieuwe vondsten bekend werden uit Utrecht (Peerdeman, 1976) en Limburg (Langohr, 1973).

Pseudohermenias clausthaliana (Saxesen, 1840) — Ov: Losser, Losserhof, 23.VI.1980, JCK; Gld: Bergharen, 22.VI.1981, MJ; Heerde, JW; Wageningen-Hoog, 4 en 10.VI.1980, 3 exx., JHK; L: Epen, 7.VII.1975, 2 exx., KH; Vijlen, Elzetterbos, 9.VI.1979, 6 exx., JHK. Deze soort blijkt in Midden- en Zuid-Nederland minder zeldzaam dan Bentinck & Diakonoff (1968) en Langohr (1973) opgeven. Dit is één van de op coniferen levende soorten die in aantal toenemen.

Celypha rosaceana (Schläger, 1848) — Nieuw voor de fauna. ZH: Goeree, Kwade Hoek, 2.IX.1975, 1 ♂, KH; Melissant, 7.VII.1967, 2.IX.1970, 8.VII.1971, 5.VIII.1976, 28.VIII.1976, 7.VII.1984, steeds 1 ♂, KH; Oostvoorne, 19.VIII.1983, 1 ♀, J. A. W. Lucas; Ouddorp, 13.VIII.1975, 1 ♀, KH. *C. rosaceana* werd ontdekt tussen materiaal van *C. rufana* (Scopoli), die uiterlijk sterk op *rosaceana* lijkt. De nieuwe soort is meestal iets meer rose-rood dan *rufana* en breedvleugeliger (Bradley, Tremewan & Smith, 1979, pl. 22), maar verschilt sterk in het mannelijk genitaal (fig. 13), dat weer vrijwel niet van *C. striana* (Denis & Schiffmüller) te onderscheiden is. Het vrouwelijk genitaal is afgebeeld in fig. 14. De soort is wijd verspreid in Europa, USSR tot Mongolië (Bradley et al., 1.c.; Palm, 1982). De rups leeft in wortels van *Sonchus* spp. en *Taraxacum* spp.

COCHYLIDAE

Phalonidia permixtana (Denis & Schiffmüller, 1775) — NH: Callantsoog, Zwanenwater, 29.VII.1984, 1 ♂ gesleept langs slootkant, JCK; Gld: Acquoy (Beesd), 30.VII.1970, BvA. Een zeer zeldzame soort die eerder alleen werd gemeld uit Wageningen (Doets, 1946). Als voedselplant worden gemeld *Butomus umbellatus* L., *Alisma plantago-aquatica* L., *Gentiana lutea* L. en diverse halfparasieten uit de Scrophulariaceae, maar over sommige opgaven heerst onzekerheid (Bradley, Tremewan & Smith, 1973).

Aethes williana (Brahm, 1791) — Z: Kortgene, 11.V.1984, 19.V.1984, 4 exx., 5.VI.1984; Wissenkerke, 27.V.1984, JV. Het terugvinden van deze zeer zeldzame soort, en dan nog wel in het polderland van Noord-Beveland, was een grote verrassing. Deze soort was eerder in de vorige eeuw gevonden bij Breda (Snellen, 1882) en recent alleen van één exemplaar gevangen door Van Aartsen (ongepubliceerd) te Achtmaal (NB). Als voedselplant worden gemeld *Daucus*, *Eryngium*, *Ferula*, *Helichrysum* en *Gnaphalium* (Bradley et al., 1.c.).

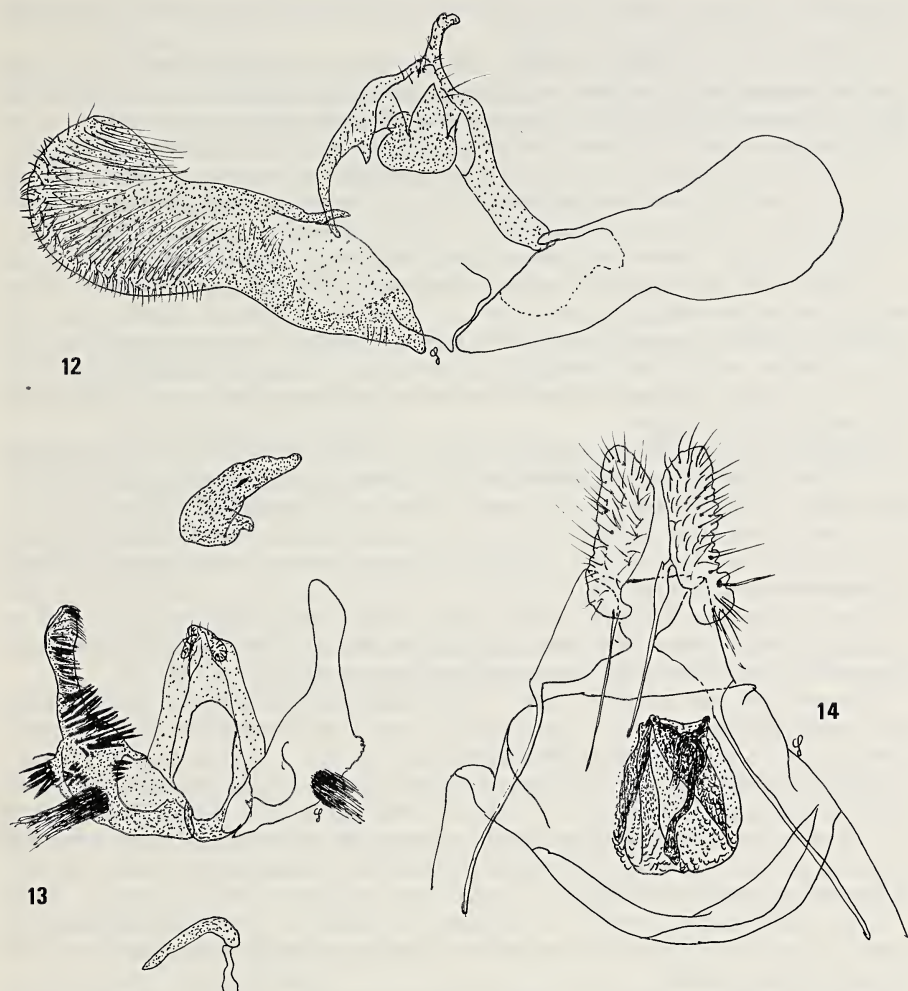

Fig. 12. *Epinotia thapsiana* (Zeller), ♂ genitalia, Melissant, prep. 718 KH.

Fig. 13, 14. *Celypha rosaceana* (Schläger), genitalia. 13, ♂, Melissant, prep. 766 KH; 14, ♀, Ouddorp, prep. 765 KH; detail bij fig. 12 en 13: aedeagus.

PYRALIDAE

Melissoblaptis zelleri (De Joannis, 1932) — NH: Muiderberg, 14.VII.1984; 20.VII-3.VIII.1984, 13 exx.. AT; L: Stein, 30.VII.1984, AJM. Langer dan een eeuw is deze soort uitsluitend bekend geweest uit het Duin- en Waddendistrikt, behoudens de vangsten van Heylaerts bij Breda in 1871 en het in het Amsterdamse Bos gevonden exemplaar (Kuchlein, 1978). Verrassend was de vondst van twee exemplaren in Limburg in 1975, respectievelijk te Belfeld (Kuchlein, 1978) en Stein (Munsters, ongepubl.). Later werden in Stein tot en met 1983 nog 18 exemplaren gevangen. Eveneens is er in recente tijd een populatie te Muiderberg ontdekt, waar het eerste exemplaar in 1977 werd gevangen.

Catoptria osthelderi (De Lattin, 1950) — Gld: Wageningen-Hoog, 16.VIII.1984, JHK; L:

Stein, 8 en 21.VII.1984, AJM. Deze in 1937 voor het eerst in ons land gevonden soort kwam ook vorig jaar aan bod (Gielis et al., 1985).

Pediasia contaminella (Hübner, 1796) — Fr: Oost-Vlieland, 4-20.VIII.1984, 64 exx., J. Jager; ZH; Noordwijk, 22.VIII.1984, AT; NB: Bergen op Zoom, Markiezaatsmeer, 8.VII.1984, MJ. In de periode 1940-1960 werd *contaminella* op tal van plaatsen gevonden, behalve in het Waddendistrikt en het Noordoosten van het land. Daarna zijn er slechts weinig waarnemingen, hoofdzakelijk uit het Duindistrikt. Er lijkt sprake te zijn van herstel, al is het merkwaardig dat de grootste aantallen in het Waddengebied zijn waargenomen, waar *contaminella* nooit eerder was gevonden.

Pediasia aridella (Thunberg, 1788) — NH: Muiderberg, 13.VIII.1984, AT; L: Stein, 8.VII.1984, AJM. In het vorige jaarverslag (Gielis et al., 1985) werden twee vangsten buiten het bekende verspreidingsgebied opgenomen. Deze incidentele vangsten zijn niet nieuw voor *aridella*, maar lijken thans frequenter voor te komen. *P. aridella* is nu twee jaren achtereen te Stein gevonden, zodat het niet onmogelijk is dat zich daar een populatie gevestigd heeft. Verder valt op dat op de plaatsen waar *aridella* in 1984 in het binnenland gevonden is, thans ook de duinsoort *M. zelleri* voorkomt.

Salebriopsis albicilla (Herrich-Schäffer, 1849) — L: Mook, 7.VI.1980, A. L. Cox; Stein, 21.VII.1984, AJM. De soort is in Nederland voor het eerst in 1950 gevonden op de St. Pietersberg (Doets, 1952). Daarna ving Van Aartsen 20 exx. te Oostkapelle van 1959 tot 1965 (Helmers, 1961). Genoemd exemplaar van Stein is het negende dat daar sinds 1959 werd gevangen. *S. albicilla* blijft een uiterst lokale soort die tot dusver alleen uit het zuidoosten en uiterste zuidwesten van ons land bekend is.

Glyptoteles leucacrinella Zeller, 1848 — L: Stein, 8.VII-22.VIII.1984, 23 exx., AJM. Uit ons land zijn nauwelijks zoveel exemplaren bekend als dit jaar in de lichtbak te Stein werden aangetroffen. Zie verder Kuchlein & Gielis (1982) en Gielis et al. (1985).

Nyctegretis achatinella (Hübner, 1824) — NH: Zaandam, 14.VII.1984, RV. Het voornaamste verspreidingsgebied van deze soort ligt in het Duin- en Waddendistrikt (Kuchlein et al., 1980). Dit is de eerste vondst uit het Hafdistrikt.

Scoparia subfusca Haworth, 1811 (syn. *S. cembrae* auctt.) — Dr: Schoonlo, 4.VIII.1984, CG; Gld: Hien (gem. Dodewaard), 19 en 26.VIII.1984, 16 exx., J. G. van der Made; L: Stein, 9.VII.1984, AJM. De waarnemingen in 1984 bevestigen het vermoeden dat de soort in aantal toeneemt (Gielis et al., 1985), met hoge aantallen in het Fluviaat district en voor het eerst sedert 1963 een exemplaar te Stein.

Nascia ciliialis (Hübner, 1796) — Z: Kortgene, 14.VI.1984, JV. Het vijfde Nederlandse en eerste Zeeuwse exemplaar. Eerder gevonden te Meerssen (RMNH), Bergen op Zoom (coll. Lucas) en Vludrop (ZMA).

Udea lutealis (Hübner, 1809) — L: Stein, 22.VIII.1984, 2 exx., AJM. Na de plotselinge opkomst vertoont het aantal waarnemingen de laatste jaren weer een dalende lijn: in 1982 30 exemplaren, in 1983 tien en nu slechts twee. (Gielis et al., 1985; Lempke, 1985a).

Diasemiopsis ramburialis (Duponchel, 1834) — Een exemplaar uit Stein werd gemeld door Lempke (1985b).

PTEROPHORIDAE

Pterophorus baliodactylus (Zeller, 1841) — ZH: Nieuwe Tonge, 17 en 20.VII.1984, 20-tal exx., KH. Dit is de derde vindplaats van deze soort die voor het eerst door Lempke (1977) werd gemeld. Zij werd hier in de schemering vliegend boven enkele pollen Wilde marjolein (*Origanum vulgare* L.), de voedselplant, aangetroffen.

LITERATUUR

Baggiolini, M., 1963. Un nouveau ravageur du Thuja. La mineuse *Argyresthia trifasciata* Stgr. — *Rev. hortic.* 36: 218-223.

- Bengtsson, B. A., 1984. The Scythrididae (Lepidoptera) of Northern Europe. — *Fauna ent. scand.* 13: 1-137.
- Bentinck, G. A., 1929. (geen titel) — *Tijdschr. Ent.* 72: XXXVI-XXXVIII.
- , 1930a. Eenige merkwaardige voorwerpen uit de collectie van Nederlandse Microlepidoptera in 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie te Leiden. — *Ent. Ber., Amst.* 8: 39-41.
- , 1930b. (geen titel) — *Tijdschr. Ent.* 73: XX-XXVI.
- , 1934. (geen titel) — *Tijdschr. Ent.* 77: XXI-XXIV.
- , 1935. *Tinea piercella* mihi nov. spec. — *Tijdschr. Ent.* 78: 238-239.
- , 1937. (geen titel) — *Tijdschr. Ent.* 80: XXVII-XXVIII.
- , 1958. Faunistische aantekeningen betreffende Nederlandse Lepidoptera. — *Tijdschr. Ent.* 101: 47-50, 1 pl.
- , 1963. Bijzondere Lepidoptera voor de Nederlandse fauna. — *Ent. Ber., Amst.* 23: 171-172.
- Bentinck, G. A. & A. Diakonoff, 1968. De Nederlandse Bladrollers (Tortricidae). — *Monogr. ned. ent. Ver.* 3: 1-201, 99 pls.
- Bradley, J. D., W. G. Tremewan & A. Smith, 1973. *British Tortricoid Moths. Cochylidae and Tortricidae: Tortricinae*: I-VIII, 1-251, 47 pls, Ray Society, London.
- , 1979. *British Tortricoid Moths. Tortricidae: Olethreutinae*: I-VIII, 1-336, 43 pls, Ray Society, London.
- Brants, 1910. (geen titel) — *Tijdschr. Ent.* 39: XVII-XXV.
- Buhl, O., O. Karsholt, K. Larsen, E. Palm & K. Schnack, 1984. Fund av småsommerfugle fra Danmark i 1983 (Lepidoptera). — *Ent. Meddr* 52: 1-21.
- Chalmers-Hunt, J. M., 1985. *Monochroa niphognatha* Gozmány, 1953 and *Athrips rancidella* Herrich-Schäffer, 1854 (Lep. Gelechiidae) new to the British fauna. — *Entomologist's Rec. J. Var.* 97: 20-24.
- Diakonoff, A. L., 1975. A surprising new addition to the Dutch fauna of Microlepidoptera (Oecophoridae). — *Ent. Ber., Amst.* 35: 187-189.
- , 1976. Aantekeningen over de Nederlandse Microlepidoptera, 3 (Glyphipterigidae). — *Ent. Ber., Amst.* 36: 82-84.
- Diakonoff, A. L. & V. Lefebvre, 1980. Rediscovery of *Eratophyes aleatrix* Diakonoff (Lepidoptera, Oecophoridae). — *Ent. Ber., Amst.* 40: 38-40.
- Doets, C., 1946. Lepidopterologische mededelingen over 1939-'45. — *Ent. Ber., Amst.* 12: 84-91.
- , 1952, 1953. Lepidopterologische mededelingen over 1950-'51. — *Ent. Ber., Amst.* 14: 177-181, 196-200.
- Doets, C. & L. Vári, 1943. Eenige voor de Nederlandsche fauna nieuwe soorten Lepidoptera (tevens 3e faunistische mededeeling). — *Natuurh. Maandbl.* 32: 70-72.
- Emmet, A. M. 1982. *Argyresthia trifasciata* Staudinger, 1871 (Lep.: Yponomeutidae) in Britain. — *Entomologist's Rec. J. Var.* 90: 180-182.
- , 1985. Phyllocnistidae. — *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* (J. Heath & A. M. Emmet, eds), 2: 363-368, pl. 11.
- Emmet, A. M., I. A. Watkinson & M. R. Wilson, 1985. Gracillariidae — *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* (J. Heath & A. M. Emmet, eds), 2: 244-363, pls 2, 10-13.
- Frankenhuyzen, A. van & J. M. Freriks, 1975. *Tischeria angusticoella*, een zeldzame mineermot op roos. — *Levende Nat.* 78: 31-34.
- Friese, G., 1969. Beiträge zur Insekten-Fauna der DDR: Lepidoptera-Argyresthiidae — *Beitr. Ent.* 19: 693-752.
- Gielis, C., K. J. Huisman, J. H. Kuchlein, E. J. van Nieukerken, H. W. van der Wolf & J. B. Wolschrijn, 1985. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1982 en 1983 (Lepidoptera) — *Ent. Ber., Amst.* 45: 89-104.
- Haar, D. ter, 1896. (geen titel) — *Tijdschr. Ent.* 39: CXVI-CXVII.

- Haeselbarth, E. & C. van Achterberg, 1981. *Macrocentrus rossemi* sp. n., eine neue Art der thoracicus-Gruppe (Hymenoptera, Braconidae). — *Ent. Ber., Amst.* 41: 157-160.
- Hannemann, H. J., 1977. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera III. Federmotten (Pterophoridae). Gespinstmotten (Yponometidae). Echte Motten (Tineidae). — *Tierw. Dil.* 63: 1-273.
- Heinemann, H. von & M. F. Wocke, 1877. *Die Schmetterlinge Deutschlands und der Schweiz. Zweite Abteilung, Kleinschmetterlinge*. Band II, *Die Motten und Federmotten*. Heft 2: I-IV, 389-825, 1-102, V-VI. — C. A. Schwetke und Sohn, Braunschweig.
- Helmers, G., 1961. Mededelingen betreffende Nederlandse Lepidoptera. — *Ent. Ber., Amst.* 21: 110-112.
- Horst, J. Th. ter, 1977. Het Gulpdal, kern van het toekomstig Nationaal Landschapspark. — *Natura* 74: 89-117.
- Huisman, K. J., 1976. Interessante vangsten van Lepidoptera. — *Ent. Ber., Amst.* 36: 97-98.
- , 1980. Over enkele Nederlandse macro- en microlepidoptera. — *Ent. Ber., Amst.* 40: 99-101.
- Janmouille, E., 1962. Espèces nouvelles pour la faune belge (Suite). — *Lambillionea* 62: 39.
- Jansen, M. G. M., 1985. *Coleophora maritimella* Newman, nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Coleophoridae). — *Ent. Ber., Amst.* 45: 1-2.
- Kaijadoe, I. A., 1982. *Tien jaren vlinderonderzoek in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Een overzicht betreffende het voorkomen en de verbreiding van de vlinders aldaar in de jaren 1971-1980*: 1-131, 1 kaart. Amsterdam.
- Karsholt, O. & E. S. Nielsen, 1985. A taxonomic review of the stem moths, Ochseneimeria Hübner, of northern Europe (Lepidoptera: Ochseneimeriidae). — *Ent. scand.* 15: 233-247.
- Karsholt, O. & K. Pedersen, 1977. Tre arter af Microlepidoptera nye for Danmark. — *Ent. Meddr* 45: 37-43.
- Klimesch, J., 1953. Die europäischen Trifurcula- und Ectoedemia-Arten (Lep., Nepticulidae). — *Z. wien ent. Ges.* 38: 160-170, 191-196.
- Kuchlein, J. H., 1978. Synopsis of the NW European Microlepidoptera with special reference to the ecology and taxonomy of the Dutch species. Part I. Introduction and Pyralidae (Galleriinae). — *Zool. Bijdr.* 24: 3-53, pls. 1-6.
- Kuchlein, J. H. & C. Gielis, 1982. *Tabellen en verspreidingsatlas van de Nederlandse Microlepidoptera, 2. Pyralidae (tweede gedeelte), Pterophoridae*: 1-86. Landbouwhogeschool, Wageningen.
- Kuchlein, J. H., F. Leffef & R. H. Kleinpaste, 1980. *Tabellen en verspreidingsatlas van de Nederlandse Microlepidoptera, 1. Pyralidae (eerste gedeelte)*: 1-77, Landbouwhogeschool, Wageningen.
- Kumata, T., 1965. On the Japanese species of the genus *Leucospilapteryx* Spuler, with description of a new species. — *Kontyu* 33: 211-217.
- Langohr, G. R., 1973. Nieuwe en minder gewone Microlepidoptera voor de Nederlandse fauna. — *Ent. Ber., Amst.* 33: 201-203.
- , 1975. Zes soorten Microlepidoptera nieuw voor de Nederlandse fauna. — *Ent. Ber., Amst.* 35: 78-80.
- , 1977. Nieuwe en minder gewone Microlepidoptera voor de Nederlandse fauna. — *Ent. Ber., Amst.* 37: 133-137.
- , 1978. Inventarisatie van de vlinderfauna van de Schinveldse Bossen en het Reservaat „De Breukberg”. 1975 en 1976. *Rapport Rijksinstituut Natuurbeheer*: 1-27.
- , 1981. Nieuwe en minder gewone Microlepidoptera voor de Nederlandse fauna. — *Ent. Ber., Amst.* 41: 4-8.
- , 1982. Nieuwe en minder gewone Microlepidoptera voor de Nederlandse fauna. — *Ent. Ber., Amst.* 42: 163-167.
- , 1984. Nieuwe en minder gewone Microlepidoptera voor de Nederlandse fauna (6). — *Ent. Ber., Amst.* 44: 97-100.

- Lempke, B. J., 1976. Naamlijst van de Nederlandse Lepidoptera. — *Bibl. K. ned. natuurh. Veren.* 21: 1-100.
- , 1977. Drie nog niet uit Nederland vermelde Lepidoptera. — *Ent. Ber., Amst.* 37: 161-166.
- , 1979. *Tinea turicensis* Müller-Rutz, nieuw voor de Nederlandse fauna (Lep., Tineidae). — *Ent. Ber., Amst.* 39: 161-163.
- , 1985a. *Udea lutealis* (Hübner) in Nederland (Lepidoptera: Pyralidae). — *Ent. Ber., Amst.* 45: 6-8.
- , 1985b. Trekvlinders in 1984 (vijftewintigste jaarverslag) (Lepidoptera). — *Ent. Ber., Amst.* 45: 169-176.
- Leraut, P., 1977. *Leucospilapteryx omissella* Stt., espèce nouvelle pour la France. — *Alexanor* 10: 48.
- , 1980. Liste systématique et synonymique des Lépidoptères de France, Belgique et Corse. — *Alexanor, Bull. Soc. ent. Fr.*, Suppl.: 1-334.
- Lycklama à Nijeholt, H. J., 1928. (geen titel) — *Tijdschr. Ent.* 71: XXXVII-XXXVIII.
- Malicky, H. & R. Sobhian, 1971. Untersuchungen über Bionomie, Präimaginalstadien und Verbreitung der europäischen Sorhagenia-Arten. — *Beitr. Ent.* 21: 179-190.
- Nieukerken, E. J. van, 1985. A taxonomic revision of the Western Palaearctic species of the subgenera *Zimmermannia* Hering and *Ectoedemia* Busck s. str. (Lepidoptera, Nepticulidae), with notes on their phylogeny. — *Tijdschr. Ent.* 128: 1-164.
- Oudemans, J. Th., 1927. Vlindervangst met behulp van electrisch licht. — *Ent. Ber., Amst.* 7: 182-208.
- Oudemans, J. Th. & P. C. T. Snellen, 1896 (geen titel). — *Tijdschr. Ent.* 39: CXLIX-CLI.
- Pallesen, G. & E. Palm, 1975. Fund af småsommerfugle fra Danmark i 1974. — *Flora Fauna Århus* 81: 73-78.
- , 1977. Fund af småsommerfugle fra Danmark i 1975. — *Flora Fauna Århus* 83: 14-18.
- Palm, E., 1982. *Atlas over viklernes udbredelse i Danmark (Tortricidae & Cochyliidae)*: 1-110, Klampenborg.
- Peerdeman, M. P., 1964. Bijdrage tot de kennis van de vlinderfauna van het Natuurreservaat Het Leudal. *Rapport Rijksinstituut Onderzoek Natuurbehoud*: 1-22.
- , 1976. Rapport over een inventarisatie van en een studie over de entomofauna van het C.R.M. Reservaat Broekhuizen, object A B. 167, 1970-1974, *Rapport Rijksinstituut Natuurbeheer*: 1-110, 4 kaarten.
- Pelham-Clinton, E. C., 1976. Opostegidae. — *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* (J. Heath, ed.), 1: 268-271, pl. 13.
- , 1985a. Tineidae. — *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* (J. Heath and A. M. Emmet, eds.), 2: 152-207, pls. 8,9.
- , 1985b. Glyphipterigidae. — *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* (J. Heath & A. M. Emmet, eds.), 2: 400-407, pl. 11.
- Reutti, C., A. Meess & A. Spuler, 1898. *Übersicht der Lepidopteren-Fauna des Grossherzogtums Baden*, Bornträger, Berlin.
- Riedl, T., 1969. Matériaux pour la connaissance des Momphidae paléarctiques (Lepidoptera). Partie IX. Revue des Momphidae européennes, y compris quelques espèces d'Afrique du Nord et du Proche-Orient. — *Polskie Pismo ent.* 39: 635-923.
- Sattler, K., 1960. Generische Gruppierung der europäischen Arten der Sammelgattung *Gelechia* (Lepidoptera, Gelechiidae). — *Dt. ent. Z. (N.F.)* 7: 10-118.
- , 1980. *Teleiodes wagae* (Nowicki, 1980) new to the British list (Lepidoptera, Gelechiidae). — *Entomologist's Gaz.* 31: 235-245.
- Snellen, P. C. T., 1882. *De vlinders van Nederland, Microlepidoptera*, 2 delen: I-XIII, 1-1196, 14 pln, Brill, Leiden.
- , 1894. Aanteekeningen over Nederlandsche Lepidoptera. — *Tijdschr. Ent.* 37: 1-32, pl. 1.

- , 1903. Aanteekeningen over Nederlandsche Lepidoptera (vervolg). — *Tijdschr. Ent.* 46: 226-268.
- , 1909. Aanteekeningen over Nederlandsche Lepidoptera. — *Tijdschr. Ent.* 52: 178-190.
- Sokoloff, P. A., 1985. An introduction to the Gelechiidae. — *Proc. Trans. Br. ent. nat. Hist. Soc.* 18: 99-106.
- Svensson, I., 1980. Anmärkningsvärda fynd av Microlepidoptera i Sverige 1979. — *Ent. Tidskr.* 101: 75-86.
- Vári, L., 1944. Nederlandse Lepidoptera (4e faunistische mededeling). — *Ent. Ber., Amst.* 11: 213-216.
- , 1950. Nederlandse Lepidoptera (5e faunistische mededeling). — *Ent. Ber., Amst.* 13: 180-184.
- Wolf, H. W. van der, 1977. Biezondere vangsten van Lepidoptera in Nederland. — *Ent. Ber., Amst.* 37: 115-116.
- , 1984. Aanteekeningen over Nederlandse Coleophoridae (Lepidoptera) 2. — *Ent. Ber., Amst.* 44: 1-2.

Correspondentie:

E. J. van Nieukerken, Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, postbus 9517, 2300 RA Leiden, Nederland.

ECOLOGICAL ENTOMOLOGY, 1984. C. B. Huffaker & R. L. Rabb, eds. J. Wiley & Sons, New York 844 pp. US\$ 83.85.

Dit boek beslaat 25 hoofdstukken, geschreven door bij elkaar 45 auteurs. De eerste tien hoofdstukken handelen over meer basale aspecten, te weten: het ecosysteem, de ontwikkeling en groei van insecten, hun voedsel, voortplanting, overleving onder hachelijke omstandigheden, voortbeweging, en evolutie en biogeografie. In de tweede helft van het boek komen diverse factoren ter sprake waardoor aantallen van insecten gereguleerd worden — bijv. het weer, natuurlijke vijanden, onderlinge concurrentie — en welke rol insecten in de natuur spelen — bijv. in voedselketens, als bestuivers en als overbrengers van ziekten, maar ook in de ontwikkeling van planten(gemeenschappen). In de drie laatste hoofdstukken wordt het belang van de ecologie bij de ontwikkeling van geïntegreerde bestrijding van plaaginsecten geïllustreerd. Het boek besluit met een 48 pagina's lange inhoudsopgave. De literatuurreferenties worden per hoofdstuk gegeven.

Het boek is als referentiewerk bedoeld als ook voor onderricht aan gevorderde studenten. In dat opzicht is het zeker geslaagd met de kanttekening, dat de voornamelijk Amerikaanse schrijvers weinig Europees onderzoek aanhalen. Bovendien ligt er een duidelijke nadruk op insecten in land- en tuinbouw, hoewel aspecten van o.a. medische en aquatische entomologie niet onvermeld blijven.

Ecologische entomologie is ook een te uitgebreid vakgebied om in één boek uitputtend te kunnen behandelen. Pikt u maar eens in een systematische catalogus. Welhaast zeker zal van de getroffen soort weinig meer bekend zijn dan wat algemene zaken als het verspreidingsgebied of de voedselplant. Waarom een insect hier voorkomt en elders niet, waarom het algemeen is of juist zeldzaam, hoe het zelf zijn levensbehoeften vervult en welke andere soorten het te duchten heeft, of wat zijn plaats is in het groter geheel van andere dieren en planten op een bepaalde plek, dat alles is maar van weinig soorten bekend en dan nog vaak onvolledig.

Ecologische entomologie is dan ook een vakgebied van veel weetjes en weinig grote lijnen. In dat opzicht is het boek ook representatief. Het leest als een oude landkaart. Althans ik verzilde telkens in gedachten wat op al die witte plekken zou moeten staan. — L. Blommers